

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра ентомології, інтегрованого захисту та карантину рослин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету
захисту рослин, біотехнологій та екології
Юлія КОЛЮМІСЦЬ
« 01 » червня 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри ентомології,
інтегрованого захисту та карантину рослин
Протокол № 14 від «19» квітня 2023 р.

Завідувач кафедри
Микола ДОЛЯ

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОПІ першого (бакалаврського) рівня
202 Захист і карантин рослин

Гарант ОПІ
Мирослав ПІКОВСЬКИЙ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

ОСНОВИ КАРАНТИНУ РОСЛИН

спеціальність освітня програма Факультет	202 Захист і карантин рослин Захист і карантин рослин захисту рослин, біотехнологій та екології
Розробник:	<u>доцент, кандидат сільськогосподарських наук</u> Сикало О.О. (посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2023

Програмою курсу «Основи карантину рослин» згідно навчального плану передбачене проведення у літній період навчальної практики для студентів спеціальності 202 Захист і карантин рослин.

Мета практики: закріплення та поглиблення теоретичних знань за морфологічними, біологічними, екологічними особливостями карантинних організмів і оволодіння практичними навиками по освоєнню методів виявлення і діагностики шкідливих організмів з метою недопущення їх проникнення в країну.

Навчальна практика формує у студентів:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами.

СК 2. Здатність інспектувати об'єкти регулювання з метою забезпечення дотримання фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації під час експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.

СК 4. Здатність виявляти, локалізувати і ліквідувати регульовані шкідливі організми за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.

Програмні результати навчання

ПРН 6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття.

ПРН 14. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.

Зміст практики: засвоєння методики проведення обстежень посівів, насаджень, сховищ, де зберігається імпортна продукція, земель несільськогосподарського призначення, ринків реалізації завезеної підкарантинної продукції та прилеглих до них територій на виявлення карантинних організмів. Набуття практичного досвіду в розробці заходів боротьби зі шкідливими видами, оволодіння професійними навиками проведення догляду транспортних засобів, що надходять з-за кордону, з відвідуванням студентами посту прикордонної карантинної інспекції.

На виробництві студенти проводять обстеження складів, полів, садів, парків, присадибних ділянок, зерно- та картоплесховищ тощо) з метою виявлення регульованих карантинних та некарантинних шкідливих організмів. Зазвичай, фітосанітарний стан території України студенти вивчають на прикладі обмежено розповсюджених карантинних видів та регульованих некарантинних шкідливих організмів (американського білого метелика, західного квіткового трипса, картопляної молі, амброзії полинолистої, ценхрусу якірцевого та інших). Студенти у супроводі інспектора з карантину рослин проводять обстеження природних стацій та агроценозів, земель не сільськогосподарського призначення, тепличних господарств, ринків, сховищ. Для цього вони виставляють пастки, відбирають зразки, проводять лабораторну експертизу та встановлюють видову належності шкідливих організмів.

Перший етап знайомства з карантинними організмами відбувається в аудиторіях на лекційних та лабораторно-практичних заняттях. Майбутні спеціалісти отримують теоретичні знання, вивчають біолого-морфологічні особливості карантинних шкідників, хвороб рослин та бур'янів, географічне розповсюдження в країнах світу та способи їх поширення, аналізують природні умови та шляхи можливої акліматизації в межах країни, шкідливість та економічні втрати внаслідок заселеності карантинними організмами продукції рослинного походження. Знайомляться з методикою відбору зразків та способами ідентифікації карантинних шкідливих організмів.

Другий етап - проходить в умовах виробництва під час проходження навчальної практики. Студенти закріплюють теоретичні знання та знайомляться

з методикою обліку та виявлення карантинних організмів, виставляють пастки і проводять їх вибірку, відбирають проби з метою встановлення зараженості карантинними шкідниками, хворобами рослин та бур'янами підкарантинної продукції, проводять ряд наукових досліджень з вивчення особливостей заселеності природних стацій, культурних насаджень, полів, садів, городів, сховищ тощо шкідливими організмами.

Орієнтовний розподіл годин навчальної практики з дисципліни «Основи карантину рослин»

Терміни практики, днів	Зміст	Кількість годин	Місце проведення навчальної практики
1	Порядок проведення обстежень посівів і насаджень, що проводилися імпортом посадковим матеріалом	6	ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція»
1	Порядок проведення обстежень сховищ, де зберігається імпортована продукція, прилеглі території ринків та земель не сільсько-господарського призначення	6	ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція»
2	Відвідування студентами пункту з карантину рослин (ППКР) для оволодіння професійними навиками проведення огляду транспортних засобів, що надходять з-за кордону. Знайомство з методикою відбору проб для фітосанітарної експертизи рослинного матеріалу. Порядок роботи у фітосанітарній (карантинній) лабораторії, проведення експертизи відібраних зразків	12	Центральна фітосанітарна лабораторія, Інститут захисту рослин НААН України, кафедра ентомології, інтегрованого захисту та карантину рослин
1	Оформлення звіту. Залік	6	Кафедра ентомології, інтегрованого захисту та карантину рослин
		30	

Вимоги до звіту

Результати навчальної практики з дисципліни «Основи карантину рослин» оформлюються у робочому зошиті. Тематичний план до навчальної практики відповідає порядку викладення матеріалу у цьому виданні. Після кожної теми коротко і конкретно описується робота, особисто виконана студентом.

Звіт перевіряється і затверджується керівниками практик від бази і навчального закладу.

Підведення підсумків практики проводиться у формі заліку (співбесіди), в процесі якої викладач аналізує робочий зошит студента), виконана самостійна робота, відгук керівника від бази практики і робить висновки про рівень засвоєння знань і набуття умінь відповідно до програми навчальної практики.

Студент, який не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики, незадовільну оцінку при складанні звіту, направляється на практику повторно в канікулярний період.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Сикало О.О., Чернега Т.О. Зовнішній і внутрішній карантин рослин, навчальний посібник, 2021. НУБіП України. 307 с.
2. Сикало О.О., Чернега Т.О. Карантинні бур'яни. Навчальний посібник
Видавництво: Інтерсервіс, 2018 р. 289 с.
3. Мовчан О.М. Карантинні шкідливі організми: карантинні шкідники. Ч.1.
К.: Світ, 2012. 288 с.
4. Закон України «Про карантин рослин», прийнятий Верховною Радою України 30 червня 1993 р. № 3348-ХІІ. Та наступні його редакції.

Додаткові

1. Глосарій фітосанітарних термінів, Додаток № 1: Керівництво за інтерпретацією і застосуванням концепції офіційної боротьби з регульованими шкідливими організмами, 2001 .ФАО, Рим .

2. ДСТУ 3354—96. Карантин рослин. Методи ентомологічної експертизи продуктів запасу.
3. ДСТУ 3355—96. Продукція сільськогосподарська рослинна. Методи відбору проб у процесі карантинного огляду та експертизи
4. ДСТУ 4009-2001. Карантин рослин. Методи гербологічної експертизи підкарантинних матеріалів
5. ДСТУ 4180-2003. Карантин рослин. Методи мікологічної експертизи підкарантинних матеріалів
6. ДСТУ 4709:2006. Карантин рослин. Методи бактеріологічної експертизи підкарантинних матеріалів
7. ДСТУ 7406:2013. Карантин рослин. Методи фітогельмінтологічної експертизи об'єктів регулювання // Болтовська О., Галаган Т., Нікішичева К., Сігарьова Д.
8. Закон України «Про карантин рослин» // zakon.rada.gov.ua/go/3348-12
9. Міжнародна конвенція із захисту рослин, 1997 .ФАО, Рим .// https://www.eppo.int/ABOUT_EPPO/convention/EPPO_Conv_ru.pdf
10. МСФЗ № 1. Фітосанітарні принципи карантину та захисту рослин і застосування фітосанітарних заходів у міжнародній торгівлі, 2006. ФАО, Рим.
11. О.О. Сикало, О.М. Мовчан, І.Д. Устінов «Карантинні шкідливі організми: карантинні хвороби». Ч.2. К.: Світ, 2005. 411 с.
12. Мовчан О.М. Карантинні шкідливі організми: карантинні шкідники. Ч.1 К.: Світ, 2002. 288 с.
13. ЄОКЗР (2011) Стандарт ЄОКЗР РМ 1/2 (8). «Переліки ЄОКЗР А1 та А2 шкідливих організмів, рекомендованих для регулювання як карантинних шкідливих організмів». В кн.: «Стандарти ЄОКЗР серії РМ 1 – Загальні фітосанітарні заходи», с.5-17, ЄОКЗР, Париж (Франція).

Оглядові ресурси:

1. Європейська організації з карантину і захисту рослин (ЄОКЗР) – Режим доступу: https://www.eppo.int/RESOURCES/eppo_standards
2. Режим доступу: – Режим доступу: <https://www.eppo.int/index>

3. ФАО – Режим доступу: <https://www.ippc.int/ru/publications/76/>;
4. Сайт Держпродспоживслужби України – Режим доступу: <https://dpss.gov.ua/>
5. Фітосанітарія, контроль у сфері насінництва та розсадництва [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dpss.gov.ua/fitosanitariya-kontrol-u-sferi-nasinnictva-ta-rozsadnictva>
6. Міністерство аграрної політики та продовольства – Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/ua>
7. Міністерство захисту довкілля та навколишнього середовища – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/>
8. [Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні](#) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/content/derzhavniy-reestr-pesticidiv-i-agrohimikativ-dozvolenih-do-vikoristannya-v-ukraini-dopovnennya-z-01012017-zgidno-vimog-postanovi-kabinetu-ministriv-ukraini-vid-21112007--1328.html>
9. ПЕРЕЛІК регульованих шкідливих організмів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-19#Text>
10. ПОРЯДОК офіційного встановлення та/або підтримання статусу місця виробництва або виробничої ділянки, вільних від регульованих шкідливих організмів, позбавлення такого статусу, його поновлення та інші умови офіційного встановлення місця виробництва або виробничої ділянки [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE36152.html
11. Діагностичні протоколи – Режим доступу: https://www.eppo.int/RESOURCES/eppo_standards/pm7_diagnositics
12. Стандарти з аналізу фітосанітарного ризику – Режим доступу: https://www.eppo.int/ACTIVITIES/plant_quarantine/practical_activities